

Αλάσκα: Στην καρδιά της άγριας φύσης

Τζακ Λόντον, ρινίσματα χρυσού στους παγετώνες

Της Ελένης Σαραντίτη

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Το πέρασμα των Ρώσων

Ένας Κοζάκος εξερευνήτης, ο ξακουστός Ντέτονεφ, είχε πρωτοκάμει (από το 1648) γνωστή την Αλάσκα και, ύστερα από λίγο, Ρώσοι κατάδικοι δραπέτευσαν από τη Σιβηρία και θρήνων καταφύγιο στον αψύτοπο κοντά στους θαλασσογενείς. Από εκείνους, φαίνεται, έμαθαν για τις φλέβες χρυσά, που τις εκμεταλλεύτηκε με τη σειρά της η Ρωσία, τόσο, ώστε να περιοχή ονομάστηκε Ρωσική Αμερική. Και παρ' ότι οι Ρώσοι θεμελίωσαν και την εκεί πρωτεύουσά τους, τη Σίτκα, οι ρωσικές αρχές δεν έδειχαν να ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την παγωμένη χώρα, κι έτσι, στα 1867, ο τσάρος την πούλησε στις ΗΠΑ για 7,3 εκατομμύρια χρυσά δολάρια, γεγονός, όμως, που δεν στάθηκε εμπόδιο στις επαφές Ρωσίας – Αλάσκας. Και σήμερα ακόμη το πέρασμα των Ρώσων είναι αισθητό: στην αρχιτεκτονική των παλαιότερων κτιρίων, ιδιαίτερα στις εκκλησίες, μα και στα ξενοδοχεία, στα δημόσια κτίρια ως και στα καταστήματα τουριστικών ειδών, που διαθέτουν ρωσικές εικόνες, μπάμπουσκες, ζύλινα ζωγραφισμένα αιγάλευ, κουτάλια λεπτοδουλεμένα, κεντήματα, δίσκους μουσικής από τη Ρωσία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ανήκει, Βέβαια, η Αλάσκα, μα παρά τις αλλεπάλληλες, κάθε λογής εισιθολές στο εσωτερικό της, έχει κρατήσει το μοναδικό χαρακτήρα, τα εξαισια χαρακτηριστικά της. Εδώ η φύση είναι πανίσχυρη και δεν κουμαντάρεται εύκολα. Πολλά είχαν να διηγηθούν οι οδηγοί μας στα Βουνά του Skagway, ενόσω ανεβαίναμε προς το "Yokon" και το «White Pass», στα σύνορα Καναδά – ΗΠΑ, και δεν χόρταιναν τα μάτια μας την ακατάβλητη ομορφιά εκείνης της μεγαλοδύναμης φύσης:

«...Από τους 100.000 χρυσοθήρες που έφτασαν στην περιοχή του Klondike, γεμάτοι ελπίδες κι όνειρα, ελάχιστοι πλούτισαν και ακόμη λιγότεροι ευτύχησαν. Χιλιάδες άφοσαν εδώ, στις όχθες και στα μονοπάτια, τα κόκαλά τους. Ιδού μερικοί τάφοι. Άλλοι πήγαν άθαφτοι. Το πολικό κλίμα, το αφιλόξενο περιβάλλον, η απουσία δρόμων, η έλλειψη ειδών διατροφής, η πάλη με τη φύση, οι συντροφικές υποψίες και επιθεσίες, η απογοήτευση, η βία – τα πάντα ήταν εναντίον τους...»

Η Αλάσκα του Τζακ Λόντον

Τα μονοπάτια ετούτα διάβαινε συχνά ο Τζακ Λόντον, για να περάσει στον Καναδά. Εδώ στο Klondike έγραψε μερικά από τα ωραιότερα διηγήματά του, που κυκλοφόρησαν αργότερα με τίτλο «Ο Θεός των πατέρων του». Κι εδώ κινδύνεψε να πεθάνει από τις κακουχίες. Μα κι εδώ συνάντησε ορισμένα λαμπερά πνεύματα, ανθρώπους με ανοσυχίες και δίψα. Αυτοί του μίλησαν για τον Μαρξ, τον Κίπλινγκ, τον Νίτσε, του έδωσαν τα πρώτα βιβλία.

«Μα και όσοι ετάφησαν» ακούγεται κάποιος άλλος, «παραχώθηκαν πρόχειρα, αδιάβαστοι. Τάφοι υποτυπώδεις, βέβαια, ή ανύπαρκτοι. Ένας σταυρός κιαστί, ή ακό μικρό παλούκι πηγή ένο στη σκληρή, άγρια γη. Ορίστε, σκόρπια λευκασία ένα οστά. Κοιτάξτε μονοπάτια. Και παρατηρείστε το μονοπάτι που τότε οδηγούσε στο Klondike. Αδιάβατο σχεδόν. Πολλοί ξεψύχησαν στο δρόμο. Το άγριο, εξοντωτικό περιβάλλον. Ο παροξυσμός. Ακούστε. Ήταν ιανά ανώφελη εποποίια του ανθρώπου. Σήμερα έχουν εγκαταλειφθεί τα ίχνη των οικισμών. Και κατά μήκος του ποταμού Γιούκον και κατά μήκος του ποταμού Κλοντάικ. Οι λίγοι που διατηρήθηκαν είναι οι σημερινές οργανωμένες πόλεις. Από τους χρυσοθήρες, όσοι επέζησαν και γύρισαν στα σπίτια τους, ήταν φτωχότεροι και εξαντλημένοι ψυχικώς και σωματικώς. Ο Τζακ Λόντον κινδύνεψε να πεθάνει από απανωτά βαριά κρυολογήματα. Δεν άντεξε. Έφυγε για Καλιφόρνια. Διαρκώς έφευγε. Μα προηγουμένως εδώ πέρα, άρχισε να ασχολείται επαγγελματικώς ε το γράψιμο...» τονίζει ο οδηγός.

Αναζητώντας το χρυσάφι της ψυχής

Αλλά ας ήταν ήδη γνωστό. Στην Αλάσκα έγιναν ισχυρότερες, πιο απαιτητικές και σοθαρές οι πνευματικές του αναζητήσεις. Διότι εδώ δεν κατοίκησαν όνοι τους οι ψαράδες και οι βοσκοί, κι αργότερα δεν εισέβαλαν μονάχα, κι ασθμαίνοντας, λευκοί τυχοδιώκτες και χρυσοθήρες σέρνοντας μαζί και τις οικογένειές τους, άνθρωποι απελπισμένοι το πλεύστον, που έφαχναν τον χρυσό στα ποτάμια κι αρρώσταιναν όταν δεν τον έβρισκαν. Μα κι όταν το έβρισκαν αρρώσταιναν πάλι, ιδροκοπούσαν, έψαχναν σαν μανιακοί, η αρρώστια του χρυσού, ο Πυρετός, είχε καταβάλλει, ακόμη κι εξολοθρεύει το μεγαλύτερο μέρος του ανδρικού πληθυσμού, που είχε ταξιδέψει μέχρις εδώ ε την ψυχή αγιρεμένη στη σκέψη της απόκτησης του γνωστότερου από τα πολύτιμα μέταλλα. Χιλιάδες αυτοί. Αλλά ήταν κι άλλοι: Είναι πασίγνωστο ότι υπήρχαν οιλιγοστοί, εξαιρετοί κι εξαιρετέοι άνθρωποι που τράβηξαν στα ψηλά κι ερημικά μέρη για να συναντηθούν στον δικό τους θεό, που δεν ήταν το χρυσάφι. Ήταν η αναζήτηση της ψυχής τους, της ύπαρξής τους κοντά στη μεγαλει-

ώδη, αυστηρή φύση.

Ο επαναστάτης, ο σοσιαλιστής, ο συγγραφέας

Οι άνθρωποι αυτοί, φωτισμένοι οι περισσότεροι, υψηλόφρονες, αντελήφθησαν την φωτιά που έκαιγε και φώτιζε το βλέμμα του Τζακ Λόντον και των έφεραν κοντά στις σοσιαλιστικές ιδέες, αν και ο ίδιος είχε ακολουθήσει το ρεύμα χιλιάδων τυχοδιωκτών. Χάρη σ' αυτούς ο διψασμένος νέος και μετέπειτα μεγάλος συγγραφέας πλούτισε τις γνώσεις του σ Χέγκελ, Σπένσερ, Δαρβίνο, Χάξλεϋ. Εκεί, μεταξύ Αλάσκας και Καναδά, στους οικισμούς κατά μήκος των χρυσοφόρων ποταμών Γιούκον και Κλοντάικ, στον βαρύτερο χειμώνα εκείνης της δεκαετίας, άρχισε να ωριμάζει και να εκφράζεται ο συγγραφέας που τον συντρόφευε, αόρατος, εκ γενετής. Αυτός ο εξώγαμος γιος της Φλώρας Γουέλ αν, δασκάλας μουσικής, από το Σαν Φρανσίσκο, και ενός περιπλανώμενου αστρολόγου, του Γουίλια Χένρι Τσέιν, ο ερασιτέχνης μπόξερ που συνελήφθη και κρατήθηκε τριάντα μέρες στους καταρράκτες του Νιαγάρα για αλπεία – ενώ διαδήλωνε για να θιώσει ε τρόπο ασύλληπτα βίαιο την κρατική καταστολή, εκείνος ο ανήσυχος νέος, του οποίου η ζωή δεν διέφερε διόλου από τις ζωές των ανθρώπων που πρωταγωνιστούν στα βιβλία του, λάβαινε μέρος -παθιασμένος- σε πορείες ανέργων εργατών και δεν άργησε, παράλληλα ε την ενασχόληση του – και την παγκόσμια αναγνώρισή του – ως συγγραφέας, να γίνει από τους βασικούς ομιλητές και διανοητές της εργατικής τάξης καθώς από μικρός έδινε μάχες για να επιβιώσει.

Ένα γράμμα του Τρότσκι

Αναζήτησα και βρήκα αντίγραφο του γράμματος που ο Λέον Τρότσκι έστειλε από το Κογιοκάν του Μεξικού, τον Οκτώβριο του 1937, στην κόρη του Τζακ Λόντον, Τζόαν Λόντον. Αφορμή ια επανέκδοση του συγκλονιστικού έργου του συγγραφέα, και από τα συγκλονιστικότερα της αμερικανικής λογοτεχνίας, «Το σιδερένιο τακούνι». Παραθέτουμε λίγες όντο φράσεις από αυτό:

«Άγαπη στην προκάλεση

... Αυτό το έργο ου προκάλεσε -το λέω μετρώντας τα λόγια ου-ζωρή εντύπωσην. Όχι όντο για τις καλλιτεχνικές του αρετές: η μορφή του μυθιστορήματος δεν κάνει εδώ παρά να χρησιμεύει για πλαίσιο στην κοινωνική ανάλυση και πρόβλεψη. Άλλωστε ο συγγραφέας είναι σκόπιμα οικονόμος στη χρήση των καλλιτεχνικών μέσων. Εκείνο που τον ενδιαφέρει δεν είναι τόσο η ατομική μοίρα των πρώων του α πο μίρα του ανθρώπου γένους ... Το βιβλίο ε κατέπληξε ε την τόλμη και την ανεξαρτησία των προβλέψεών του στον τομέα της ιστορίας. Δεν είναι εδώ το αξιοπρόσεκτο ο πεσιμότης του Τζακ Λόντον, α π φλογερή του τάση να ξετινάξει εκείνους που αφήνονται να λικνίζονται από τη ρουτίνα, να τους αναγκάσει να ανοίξουν τα άτια, να δουν αυτό που υπάρχει κι αυτό που είναι στο γίγνεσθαι του. Όταν διαβάζει κανείς αυτές τις γραμμές δεν πιστεύει στα άτια του...».

Οι δικτάτορες και οι Ναζί έκαψαν τα βιβλία του

Ωστόσο στις δεκαετίες του 1920 και του 1930, όταν στην Ευρώπη κυριαρχούσαν οι δικτάτορες, ορισμένα από τα μυθιστορήματα του είχαν απαγορευτεί σε αρκετές χώρες, ενώ στη Γιουγκοσλαβία απαγορεύτηκαν όλα. Οι Ναζί, επίσης, τα έκαψαν. Θεώρησαν ότι οι σελίδες του μιλούν για τον αγώνα του ανθρώπου εναντίον κάθε είδους δυνάστη, και για την επιβίωσή του κόντρα στις δυνάμεις που προσπαθούν να χαλιναγώνουν ζωές και όνειρα. Και ότι ξεσκόνουν..

Η τέφρα του Τζακ Λόντον είναι θαυμάνων μαζί ε αυτήν της γυναικας του Τσάρο Ιαν, στο Jack London State Historic Park, στο ΓκλενΈλεν, Καλιφόρνια. Ο απλός τάφος επισημαίνεται όντο ε έναν ογκόλιθο καλυμμένο από βρυσόφυτα. «Οι χιλιάδες χρυσοθήρες, μες στην παραζάλη τους, τι νομίζετε άφησαν πίσω τους, όταν πήρε τέλος ο πυρετός του χρυσού; Περιοχές εξουθενωμένες, χωριά κακομοιχιασμένα κι ένα μεγάλο αριθμό μπαρ κι μπορντέλων...», πληροφορεί ο οδηγός μας, για να καταλήξει: «Δεν ήτα